

De Velner (Vellenaar)

Albert van der Kaap

De Velner of Vellenaar was een havezate in de buurtschap Tijenraam in de marke Linderte in het kerspel Raalte. Tegenwoordig is het 'nog slechts' een boerderij.

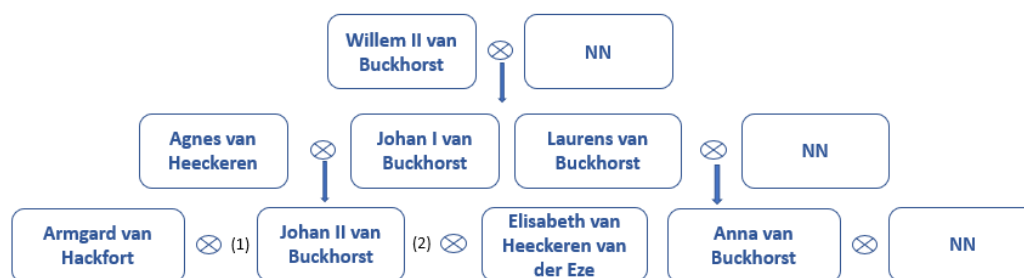

Gewassen pentekening gemaakt eerste helft achttiende eeuw (links) en het huis op een tekening van Jacobus Stellingwerff, begin 18^e eeuw.

Bewoningsgeschiedenis

Het erve en goed de Velner wordt voor het eerste genoemd in een lijst van leenmannen van de bisschop van Utrecht in 1382, toen een Laurens van Buckhorst (heer van Buckhorst en Zalk)¹, zoon van Willem II van Buckhorst en NN, deze in leen hield.

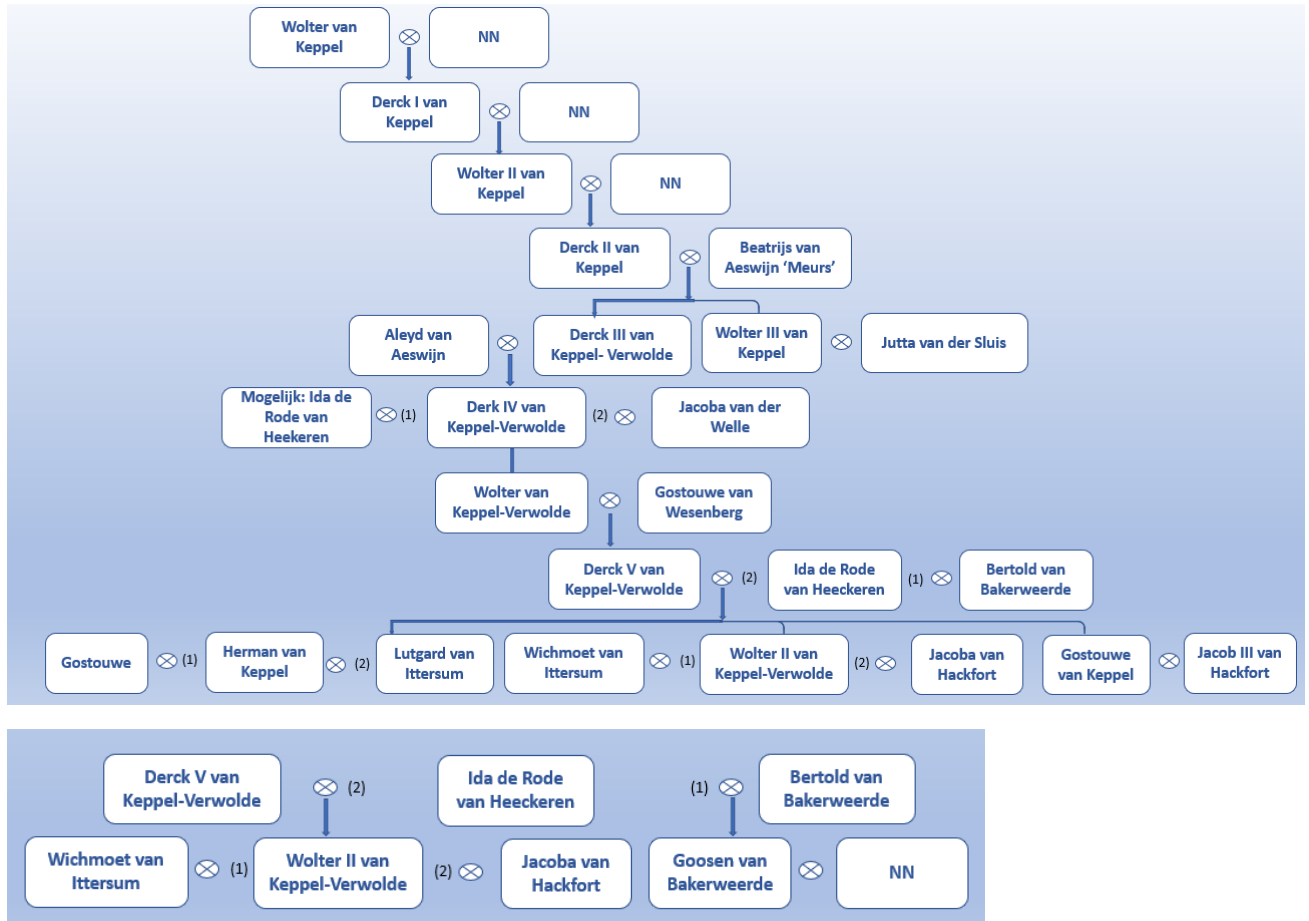
Laurens stierf in 1383 en vervolgens werd zijn dochter bij een onbekende vrouw, Anna, met de Velner beleend.

Vermoedelijk kwam het daarna aan haar neef Johan II van Buckhorst die het in 1398 verkocht aan Bertold van Bakerweerde, getrouwd met Ida, dochter van Evert de Rode van Heeckeren en Beerte van Ampsen. Bertold was. Net als later zijn zoon, beleend met de Hof te Ramele, richter in Deventer en kastelein in Holten en ambtman van Diepenheim.

¹ De familie van Buckhorst gaat terug tot Goswin I van Gemen die leefde in de twaalfde eeuw. Van Gemen was een invloedrijk adels geslacht uit het Duitse Westfalen. https://nl.wikipedia.org/wiki/Burcht_Gemen

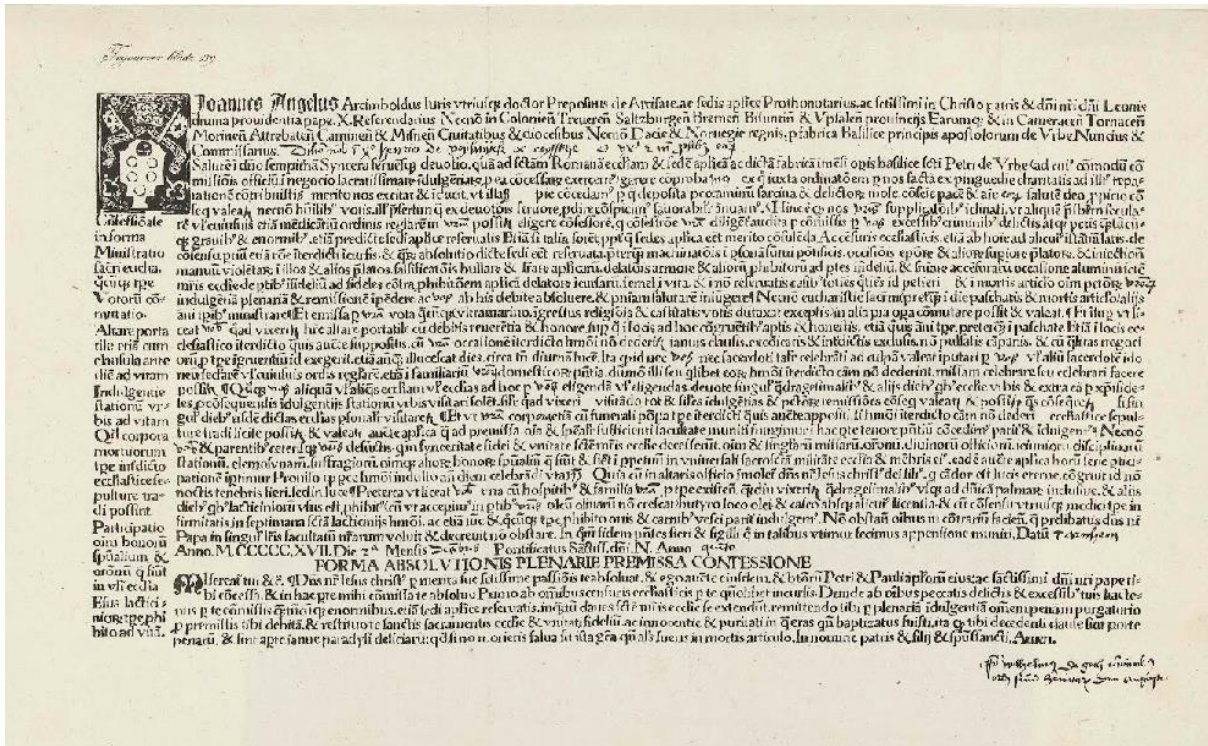
Hij werd opgevolgd door zijn zoon Goosen en nadat hij van zijn goederen afstand had gedaan kwam Velner aan Derk V van Keppel, de stiefvader van Gosen, die na de dood van Bertold getrouwd was met Ida de Rode van Heeckeren.

In 1520 was Derck VI, getrouwd met Cunegonda van Heeckeren van Rechteren, eigenaar van Velner dat hij naliet aan zijn zoon Frederik van Keppel, getrouwd met Catharina Grubbe, dochter van Arend Grubbe, heer van Herinckhave² en Albergen en Hadewych.³ Hij erfde ook het huis Verwold en de Wezenberg onder Olst. Derck was in tweede huwelijk getrouwd met Johanna van Keppel van de Woolbeek. Maria van Keppel, dochter van Derck en Catharina, trouwde met Jacob de Baecke en bracht Velner in het huwelijk in.

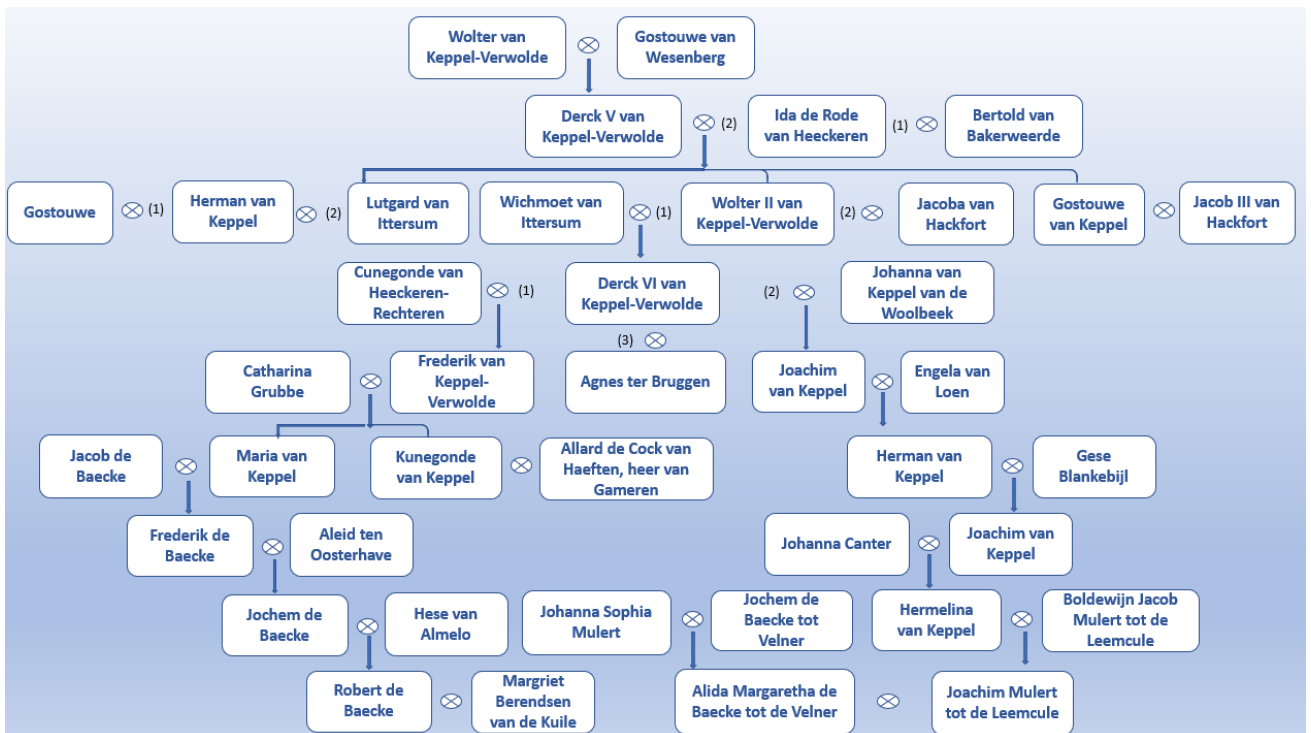
² <http://www.herinckhave.nl/geschiedenis/uitgebreide-geschiedenis/> en <http://home.online.nl/audeman/BRaBR/Grubbe.htm> en http://www.heemkundetubbergen.nl/De_familie_Grubbe_en_het_huis_Herinckhave-GJ_ter_Kuile_Jr_1960.pdf

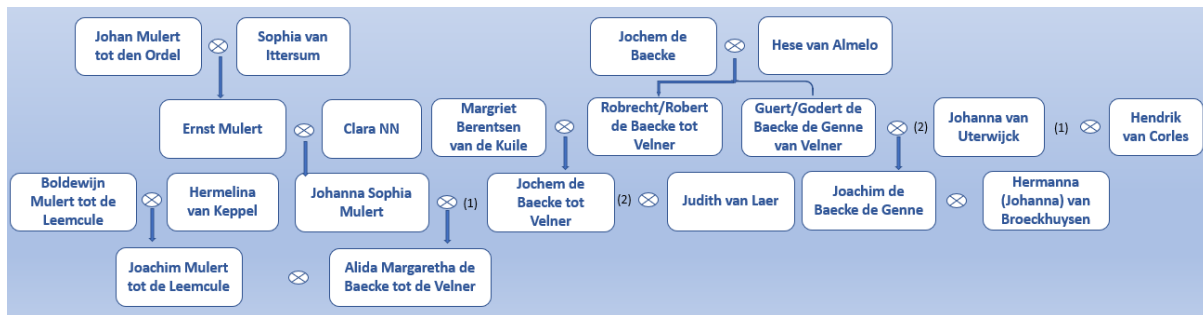
³ Johannes Angelus Arcimbodus, o.a. protonotarius van de Heilige Stoel en referendaris van Paus Leo X, schrijft op 15 juni 1517 dat hij van Hadewich, weduwe van Arend Grubbe, eigenaar van Herinckhave, en haar kinderen, giften heeft ontvangen voor de bouw van de St. Pieterskerk te Rome. Op grond daarvan verleende hij hen een aflat en stond hen toe een draagbaar altaar te hebben voor de duur van hun leven. Hadwych zou stammen uit het geslacht Ripperda, maar daarover bestaat geen zekerheid. http://www.heemkundetubbergen.nl/De_familie_Grubbe_en_het_huis_Herinckhave-GJ_ter_Kuile_Jr_1960.pdf

Aflaatbrief gegeven door Joannes Angelus Arcimboldus, 1517, Rijksmuseum. Zie noot 3.
<https://shorturl.at/aqzB7>

De Baecke op Velner

Jacob de Baecke, gehuwd met Maria van Keppel, wordt in 1641 tot de Velner genoemd.⁴ De havezate blijft dan een aantal generaties in het bezit van de familie de Baecke.

Jacob werd in zijn lenen opgevolgd door zijn zoon Frederik, getrouwd met Aleid ten Oosterhave. Hun zoon Jochem, getrouwd met Hese van Almelo, werd in 1555 beleend met Vrylink en in 1566 met Velner. Hij trouwde met Hese van Almelo. Hij komt voor in het 'Quohier van 's Konings vyanden'. Jochem bezit dan ook de Melenhorst in de buurschap Lenthe onder Dalfsen. Melenhorst gaat vervolgens naar zijn zoon Godert, terwijl Robert Velner krijgt. Hij trouwt in eerste huwelijk met Johanna Sophia Mulert en vervolgens in 1654 met Judith van Laer, de weduwe van Peter van Uterwyck.⁵ Judith is in 1687 weduwe, het jaar waarin er voor de Hoge Bank van Overijssel vonnis wordt gewezen in het conflict tussen de prins van Oranje en Judith van Laer over het rentmeesterschap van Joachim Mulert tot de Leemcule over de graafschap Lingen.⁶

Uit het eerste huwelijk wordt Alida Margaretha geboren die met Joachim Mulert trouwt. Er ontstond vervolgens onenigheid over o.a., die ten slotte via een minnelijke schikking werd opgelost. In 1700 werd het landgoed, waarop schulden rustten, verkocht aan Lambert Bernard van Rechteren.

Van Rechteren tot Rechteren

Lambert Bernard van Rechteren tot Rechteren was een van de twaalf zonen van Joachim Adolf van Rechteren tot Rechteren en Margaretha van Haersolte. Zijn ouders hadden in totaal zeventien kinderen. Lambert overleed, ongehuwd, op 2 september 1724.

Na zijn dood vererfde het goed op zijn broer Adolf Hendrik van Rechteren tot Almelo (het zesde kind), getrouwd met Sophia Juliana von Castell-Rüdenhausen. Maar nog in hetzelfde jaar ging het goed naar hun vierde zoon, rijksgraaf Rudolf Bernard Volkert, geboren op 29 september 1703. Hij trouwde op 13 maart 1730 met Maria Margaretha Torck, gedoopt in Arnhem op 15 april 1697), dochter van Assueer Torck en Anna Maria Ripperda, vrouwe van Petkum, Beurse en Heerjansdam. Rudolf overleed kort daarna, op 27 april 1731 aan de kinderpokken, aan boord van het door hem gecommandeerde oorlogsschip 'Zorgvliet' op de terugweg van Lissabon naar Tetl. Deze tak van de Rechterens stierf, in mannelijke lijn, met Rudolf Bernard uit, omdat zij alleen een dochter Sophia Juliana, kregen.^{7 8}

⁴ <https://shorturl.at/fpENU>

⁵ https://www.vorg.nl/wp-content/uploads/2021/03/Geslachtskundige_aanteekeningen_ten_aanzi.pdf

⁶ <https://shorturl.at/yERT5>

⁷

<https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=141&miaet=1&micode=0214&minr=862509&miview=inv2>

⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Van_Rechteren

Lambert Bernhard van Rechteren tot de Velner en Lodewijk Christiaan von Weitolshausen genant von Schrautenbach tot de Velner.

Adolph Hendrik van Rechteren Almelo en Sophia Juliana von Castell-Rudenhause.⁹

⁹ https://www.stichtingvrl.nl/portretten-van-rechteren-limpurg.html?page_g31=2

Hierna was zijn broer Carl August Emanuël (3 november 1708 – 15 mei 1789), rijksgraaf van Rechteren en heer tot Velner. Hij trouwde in 's-Gravenhage op 21 december 1734 met Isabella van Wassenaer-Starrenburg, dochter van Willem Lodewijk van Wassenaer en Maria Cornelia van Aerssen van Hoogerheide, die in 's-Gravenhage gedoopt werd in de Kloosterkerk op 25 januari 1715 en die overleed in Zwolle (uitgevoerd naar Almelo op 10 september 1793). Zij kregen vier dochters, Sophia Maria, Isabella Albertina Augusta Philippina, Wilhelmina Louise Charlotte en Juliana, waardoor ook deze tak, in mannelijke lijn, met de dood van Carl uitstierf.

Hun dochter, Juliana Reinira Florentina, geboren in Voorburg op 20 juli 1743, overleden in 1768, was de enige getrouwde dochter en zij erfde Velner. Zij trouwde op 11 juni 1765 in Venlo¹⁰ met Ludwig Balthasar (III) von Weitolshausen, genannt Schrautenbach, geboren in Rheinfels op 26 december 1740, overleden op 7 juni 1806. Hij was overste in Hollandse dienst, in het regiment Van Rechteren.¹¹

Hun zoon Lodewijk Christiaan Frederik von Weitolshausen genannt Schrautenbach (1766-1834) was de laatste heer van de Velner. Zijn huwelijk met Jacoba Geertruida Wilhelmina van Utenhove (op 25 juli 1790 in Utrecht) was uitgesproken ongelukkig. Het werd in 1797 door scheiding van tafel en bed ontbonden. Ten gevolge hiervan moest de havezate verkocht worden.

Pruimers

Op 25 juli 1797 kocht Mr. Coenraad Pruimers, zoon van Johan Coenraad Pruimers en Geertruid Nauta, het huisperceel voor 21.265 gulden, het erve Vellenaar voor 6.440 gulden en de katerstede De Brill voor 2500 gulden. Bij de verkoop in 1797 bleek het huis nog te zijn bezwaard met vijf vuursteden, twee bouwhuizen en 'verdere getimmeren', boomgaarden, alleeën, singles en berceaux, alles besloten in een gracht.

¹⁰ Haar vader was commandant van Venlo.

¹¹ <https://shorturl.at/luvAP>

Coenraad was in 1789 getrouwd met Johanna Adriana, baronesse van Hemert, dochter van de Krijtenberg. Hij overleed op 4 september 1830 In Tijenraan (Raalte).

In 1832 kregen de erfgenamen van wijlen Coenraad Pruimers van het gemeentebestuur van Raalte drie grafplaatsen op de burgerlijke begraafplaats buiten Raalte ter vergoeding voor drie graven in de hervormde kerk te Raalte.

In 1837 erfde Nicolaas Pruimers, getrouwd met Christina Fortuyn, de havezate Velner van zijn ouders Daniel Pruimers en Gezina Dumpel. Die liet de havezate in 1837 in het openbaar veilen, maar de verkoop werd uiteindelijk aangehouden. De havezate bestond toen uit *'een zeer logeabel heerenhuis waarin onderscheidene vertrekken, twee bouwhuizen en verdere getimmerten, spatieuze tuinen met uitgezochte vruchtbomen beplant, alles besloten in de gracht'*. Ondanks dat het Velner een *'zeer logeabel heerenhuis'* werd genoemd, werd het in 1838 gesloopt. Van de havezate zijn enkel nog de oprijlaan en een deel van grachten terug te vinden. De laan komt uit bij de voormalige huis-plaats van de havezate. Nu staat op de huisplaats alleen nog een boerderij op de plaats van het voormalige linker bouwhuis.

Toen Nicolaas Pruimers stierf op 6 mei 1881 (zijn vrouw was al op 15 juni 1861 overleden) was hun zoon Daniel, getrouwd met Johanna Theodora, barones van Dedem, ook al gestorven. Johanna verliet vanwege het schandaal rondom haar verhouding met dominee Van Rijn het land.¹² Dochter Margaretha Daniëlla Pruimers, die onder de voogdij van haar opa stond erfde Velner, Toen zij in 1950 in Lausanne, Zwitserland, overleed liet zij in het testament haar bezittingen, waaronder de Velner, na aan haar neven en nichten Van Dedem.

Zij verkochten het in 1951 aan Mr. Frederik Henri baron de Vos van Steenwijk genaamd van Essen tot Windesheim. Bij de scheiding van zijn nalatenschap in 1975 werd de Velner toebedeeld aan zijn enige zoon en huidige eigenaar de heer Johan Arend de Vos van Steenwijk genaamd van Essen.¹³

---

¹² Zie het artikel Amoureuze perikelen van Johanna Theodora, barones van Dedem.

¹³ <https://www.landgoedereninoverijssel.nl/landgoed-detail/de-velner.html>